DINIY DISKURSDA METAFORIK BIRLIKLAR TALQINI VA FUNKSIONALLIGI

Subxonova Madina Otabek qizi
Buxoro davlat universiteti, Tarjimashunoslik va lingvodidaktika kafedrasi o'qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.7730050

Annotatsiya: Ushbu maqola diniy nutqda qo'llanilgan metaforik iboralar talqiniga bag'ishlangan. Metaforalar bir nechta modullarga bo'lingan holda tahlil qilindi va ushbu modular freymlar asosida o'rganildi. Bu o'rganishlar mashhur olimlar ishlari, olib borilgan tadqiqotlarni o'rgangan va tayangan holda olib borildi.
Kalit so'zlar: Diniy diskurs, metaforik birliklar, freym, fitomorf, zoomorf, meteorologik, artefakt, morbial, fiziologik.

INTERPRETATION AND FUNCTIONALITY OF METAPHORICAL UNITS IN RELIGIOUS DISCOURSE

Subkhonova Madina Otabekovna

Abstract: This article is devoted to the interpretation of metaphorical expressions used in religious speech. Metaphors were analyzed divided into several modules and studied based on these modular frames. These studies were conducted based on the works of famous scientists and researches.
Key words: Religious discourse, metaphorical units, freym, fitomorf, zoomorf, meteorologik, artifact, morbial, fiziologik.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ И ФУНКЦИОНАЛЬНОСТЬ МЕТАФОРИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В РЕЛИГИОЗНОМ ДИСКУРСЕ

Аннотация: Данная статья посвящена толкованию метафорических выражений, используемых в религиозной речи. Метафоры были проанализированы, разделены на несколько модулей и изучены на основе этих модульных фреймов. Эти исследования проводились на основе работ известных ученых и исследований.
Ключевые слова: Религиозный дискурс, метафорические единицы, фрейм, фитоморфный, зооморфный, метеорологический, артефактный, морбиальный, физиологический.

Diniy muloqotning xususiyatlarini o'rganish lingvistik tadqiqotlarning istiqbolli yo'nalishiga aylanmoqda. Asarlar soni ortib borayotgani buning dalilidir va bu muammoning turli jihatlarini aks ettiradi (V. A. Burtsev, I. M. Golberg, N. K. Mironova, E. A. Kozhemyakin, L. P. Krisina, N. N. Rozanova, G. A. Savin, A. A. Chernobrov, K. Chumakova, O. V. Shved va boshqalar). Diniy diskurs (DD) tadqiqotchilarining fikriga ko'ra, maqomga yo'naltirilgan nutq sifatida u boshqa nutq turlari orasida muhim o'rin tutadi, chunki: 1) sizga Xudodan yordam olish imkonini beradi; 2) qo'shnilarni chaqirish, imon; 3) ruhni tozalash; o'zingizni iymon va fazilatda mustahkamlash; 4) doktrinani tushuntirish 5) marosim orqali ularning ma'lum bir konfessiyaga mansubligini anglash.

V. I. Karasik DDni qattiq tuzilma bilan tavsiflangan institutsional deb ta'riflagan. Unda muassasa din, agentlar, ruhoniylar, mijozlar, dindorlar, parishionerlar. Bu nutqning o'ziga xosligi shundan iboratki uning ishtirokchilariga barcha ibodatlar va e'tiroflar qaratilgan Xudo kiradi. Diniy nutq strategiyalari: ibodat, e'tirof etish, chaqirish, tasdiqlash, tushuntirish va marosim. Diniy nutqdagi asosiy tushuncha bu E'tiqoddir (1). E. V. Bobyrevaning fikricha, “diniy nutq murakkab kommunikativ va madaniy hodisadir. Ma'lum qadriyatlar tizimiga asoslangan, ma'lum janrlar shaklida amalga oshirilib, ma'lum til va nutq vositalari orqali ifodalanadi. DD muammolari nafaqat tilshunoslar tomonidan ishlab chiqilgan, balki boshqa olimlar tomonidan ham. “DD metaforalari lingvistik tahlilning predmetiga aylanmadi, garchi olimlar ta'kidlaganidek, DDda mistik tajribani yetkazishning lingvistik vositalari evfemizmlar, troplar, ekspressiv yuqori lug'at, ijobiy va salbiy ekspressivlar bo'lib, ular noto'g'ri ratsionalizatsiyani ta'minlaydi.

Ushbu maqola DD ning metaforik modellarini kognitiv tadqiq qilishga bag'ishlangan. Metafora voqelikni kontseptsiyalash usuli sifatida DDda alohida o'rin tutadi, chunki u metafora orqali DD ning pragmatik funktsiyasi sifatida amalga oshiriladi (shakllanishi qadriyatlarga, me'yorlarga, xulq-atvor qoidalariga ma'lum munosabatda bo'lgan adresat va tasviriy (metafora qiladi). Ifodali nutq, chunki mavhum tushunchalarni ifodalash uchun jonli, esda qolarli tasvirlar kerak). Ilohiy in'omning mohiyati haqidagi taxminlarni metaforik shaklda ifodalash orqali DD mualliflari qabul qiluvchiga uning mohiyatini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Metaforadan bilim vositasi sifatida foydalanish, muloqotchilar o'zlariga kerak bo'lgan diniy aqidalar haqida tushunchaga ega bo'lishadi. O'tgan davr mobaynida ommaviy axborot vositalari va internet resurslarida e'lon qilingan matnlar tahlil uchun material bo'ldi. 1995 yildan 2012 yilgacha Bunday keng davrni tanlash, bizning fikrimizcha, bu juda o'rinli. Din asosiy hisoblanadi qadriyatlarga asoslanadi va shuning uchun u ijtimoiy harakatga ma'no berishning muhim vositalari, uning mazmuni va maqsadini belgilaydi. Qadriyatlar - barcha madaniyatlar va davrlar odamlari uchun mutlaq standart bo'lgan asosiy, universal ko'rsatmalar va me'yorlar vaqt o'tishi bilan

o'zgarmaydi, shuning uchun DD, masalan, siyosiy kabi vaqt bilan bog'liq emas. Matnlar korpusi ushbu tadqiqotda va'z, maqola, suhbat, ko'rsatma va boshqalar kabi janrlar bilan ifodalanadi. Matn mualliflari - bosh ruhoniylar, ruhoniylar, azizlar, episkoplar, metropolitanlar, arxiyepiskoplar, rus pravoslav cherkovining ieromonklari. Metaforik kengayish sohasi manbasiga qarab, DD doirasida oltita metaforik model ajratiladi: fitomorf, zoomorf, meteorologik, artefakt, morbial va fiziologik. Shuni ta'kidlash kerakki, biz aniqlagan modellar ushbu nutqda ishlaydigan barcha metaforik modellarni tugatmaydi. Eng tez-tez va samarali bo'lganlar tahlil qilindi.

Diniy nutqda mahsuldorlik nuqtai nazaridan ajralib turish:

1) 3 yoki undan ortiq freymni o'z ichiga olgan mahsuldor metaforik modellar. Eng samarali model fitomorfik model bo'lib, u uchta katta ramkani o'z ichiga oladi: "o'simlik qismlari" (yivlar "gullar, nihollar, urug'lar, ustida"). Chorshanba Va bunda faqat yangi tug'ilgan chaqaloq bo'ladihalokatga uchragan dunyo abadiylikka, nariga unib chiqadigan urug'dek yaqinlashib kelayotgan falokat yoqasi (me'mor Sergey Bulgakov). urug'lar axloq asoslari, axloq tushunchalari ramzidir. Ona bolaga dunyo haqida, mavjudlik qonunlari haqida tushuncha beradi bu dunyo, uning asosida dunyoqarash shakllanadi, mi-idrok. Milliy zohidlikning bu nihollari va e'tirof etish mohirlik bilan va hurmat bilan o'stirilishi kerak va quying, himoya qiling va saqlang (Bishop Aleksandr Mileant). Shuningdek nihol kabi, Xudoga bo'lgan ishonchni himoya qilish, mustahkamlash, saqlash kerak yurakda iliqlik. Muqaddas Kitob ta'limotiga ko'ra, qiz ayolning quvonchidir. teri, ota va aka-ukalarning tasallisi, muloyimlik bilan, odob-axloq bilan. Yuzida hayo va ko'zlarida iffat bir ishora – bor tabiat tomonidan o'sishga mo'ljallangan gul soyalar, u erda faqat o'zining go'zalligi va ne'matlarini saqlab qolishi mumkin gouhanie (Avliyo Ignatius Brianchaninov). "Ildizlar" uyasi. Cf.: Ammo bunday sharoitlarda ham va ayniqsa, bu sharoitda, u bir oz qaytarib olish uchun zarur narsalar qatori (episkop Vissarion Nechaev). Ildiz ramz sifatida qabul qilinadi kuch, kuch: ildiz butun o'simlikni oziqlantiradi. DD ildizida haqiqat ramzidir.

Slot "filiallar": Chorshanba: bog'da ishlash, sadovnik yosh yirtqichlardan va payvandlardan unumsiz novdalarni kesadi. Ularning oldiga unumdorlar keladi (Teofan Theofan). Shunday kerak ota-onalar bolalar ustida ishlaydi - kesish va yo'q qilish noto'g'ri so'zlar va impulslar va o'rganish fazilatlarini singdirish yaxshi so'z (deacon M. Pershin). Deacon nomaqbul so‘z va impulslar o‘simlik shoxlariga o‘xshatiladi. Ularning muhim xususiyati teristik, ular bepusht, ya'ni pastki chiziq ularning foydasizligi va salbiy ta'siridan voz kechiladi, shuning uchun ham ularni rahm qilmasdan kesish va ildizi bilan yulib tashlash kerak. Ramka "o'simliklarning hayot aylanishi va unda ishtirok etish inson" ("o'simlikning hayot aylanishi" uyasi). Hayot davrasi o'simliklardagi hodisaning rivojlanish dinamikasini bildiradi inson hayoti. Chor: Keling, dangasa va beparvo bo'lmaylik: qilamiz bu urug'larni ekish uchun astoydil harakat qiling (Arch. Sergius). Davlat borib o‘z ko‘zing bilan ko‘r, bu urug‘lar

unib, pishib yetadi Ruhiy hosil, qachonki, Uning va'dasiga binoan, ekkan ham, o'rgan ham birga quvonadi (Episkop Afanasiy Saxarov). "O'sish joylari" ramkasi. Chorshanba: Uy ko'chatlar nafaqat odamlarning, balki odamlarning o'zlari bilan bo'lgan barcha xususiyatlarining laqabi undan ular buyuk dunyoga olib boradilar, shuning uchun bu kichikda dunyoning o'z qonunlari, o'z tartibi, o'zining ko'pchiligi bo'lishi kerak murakkab va uzoq muddatli faoliyat va bularning barchasi ortida kerak doimiy, ajralmas kuzatuvchi bo'ling (Fr. Dionisiy Svechnikov). Manba ramzi, biror narsaning diqqat markazida o'choq yaxshi yoki yomon. Bolalikda - ishonch kuchi, soddalik, muloyimlik, muloyimlik, rahm-shafqat qobiliyati ilm-fan, tasavvur kuchi, shafqatsizlik va toshbo'ronlikning yo'qligi yo'qolgan. Aynan shu tuproqda ekilgan narsa hosil beradi 30, 60 yoki 100 marta yashaydi (Arch. Nikolay Ivanov). Tuproq oziqlantiradi, o'simlik, sog'lom va unumdor tuproq yaxshilikning kalitidir yaxshi hosil va bu xususiyatlar bolaning axloqli, ezgulikka to‘la bo‘lib o‘sishi uchun kafolatdir.

DDda fitomorfik metaforadan foydalanish imkonini beradi qaratilgan faoliyatning murakkabligini ta'kidlash diniy me'yorlar, qoidalar, xulq-atvorni targ'ib qilish. Buning uchun o'simlik meva berishi uchun erni haydash, urug'larni ekish kerak o'zgartirish, ekinlarga g'amxo'rlik qilish, ularni yomon ob-havodan himoya qilish. Fitomorfik tasvirlar hayotning tabiiyligi, inson va tabiatning uzluksizligi, yaqinligi g'oyasini o'z ichiga oladi. Hayot g'oyasi va o'lim, hayotning uzluksiz aylanishi kalitlardan biridir dinda o'simlik dunyosining tasvirlari ifodalashga yordam beradi. Iymon, yaxshilik va yomonlik, hayot mazmuni, sevgi haqidagi mavhum tushunchalar. Sevgi, oila, e'tiqod kabi qadriyatlar xarakterlidir rus mentaliteti uchun mi, va bu yuqori tushuntiradi DDda fitomorfik metaforalarning qanday chastotasi. Birgalikda kamroq samarali metaforik modellarga stav bo'lgan 2 yoki undan kam ramkalar ajratilgan, amal qiladi omorf. Ushbu mo'ljallangan asosiy ramkalar del, - "Hayvonlar qirolligi tarkibi", "Hayvonlar tanasining qismlari",

"Qushlar". Hayvonot dunyosidan metaforalar an'anaviy dunyoning kontseptual rasmining muhim va muhim qismi. "Hayvonot olamining tarkibi" ramkasi "Aslida hayvonlar" uyasi. Taqqoslang: Shayton qoradek mushuk imonlilarning ruhiga eshitilmaydigan tarzda yashirincha kirib boradi va o'z vaqtida bo'lishi kerak unga e'tibor berish (ruhoniy N. R. Antonov). Xristianlikda mushuk deb hisoblanadi.

Yordamchi yoki shayton, shayton, shaytonning mujassamlanishi. Birlamchi va metaforik ma'noni bog'lovchi component Mushukning xatti-harakati uzoq davom etmoqda - u eshitilmaydigan, ehtiyotkorlik bilan yashirinadi. Xushomadgo'y odam tulkiga o'xshaydi (archim. Kipr Kern). Tulki ikkiyuzlamachilik, yolg'on, xiyonatni anglatadi - stvo; ochiq og'iz bilan erga yotgan, o'lik tasvirlangan o'ljani jalb qilish uchun wuyu, bu personifikatsiya shaytonning hiylalari. Bu uning o'ziga xos xususiyati (do'stlik) metaforaga asoslanadi.

Erkak dono, ayiqdek kuchli bo'lishi kerak (Arch. Aleksiy Uminskiy). Ayiqning shunday xususiyatlari bor, jasorat, jasorat, buyuklik, bir vaqtning o'zida qo'pollik kabi. Ayiqning tasviri ham chuqurroq ma'noga ega, bu uchun muhimdir ligalar: ayiq shaklsiz to'pda tug'ilganligi sababli va ayiq uni "shaklga keltirish" uchun uni uzoq vaqt yalaydi. Keyin ayiq nasroniylikni ramziy qiladi, bu esa oldini oladi

"Hasharotlar" uyasi. Cf.: Shayton odamni o'ziga jalb qiladi ularning to'rlari o'rgimchak kabi (episkop Grigoriy Lebedev). O'rgimchak - bu sim yovuzlik ho'kizi va shayton, kim maqsadida to'quv gunohkorlarga o'lja. Internet ham insonni eslatuvchi bo'lib xizmat qiladi abadiy zaiflik.

Haqiqiy nasroniy oila chumoli uyasiga o'xshaydi, oilaning har bir a'zosining o'z vazifalari bor va u bajaradi itoatkorlik bilan ularga (Arch. Gennadiy Nefedov). Muhim xususiyatlar mehnatsevarlik, hayo, tejamkorlik chumolilar sanaladi ovoz. Xristianlar chumoli don yeyishiga ishonishgan bug'doy, u "taralardan" ajratadi va shuning uchun u ramziydir dan ajratib hikmatga erishgan donishmandni yalaydi.

Yolg'on ta'limotlar. Menga asoslangan asosiy komponent - tahorizatsiya - mehnatsevarlik, kamtarlik, donolik. "Qushlar" uyasi. Chor: Bizning ruhimiz qushdek ozod (ruhoniy Kiril Elkin). Qush insonning ruhi haqidagi g'oyalar asrlar qadimgi madaniyatlarda uchraydi. Shunday qilib, metaforalash quyidagilarga asoslangan belgilar: havo bilan bog'liqlik, erkinlik, uzatish qulayligi harakat.

Bu haqda men yig'layman va yig'layman, xuddi shunday yuraman o'g'irlangan va yalang'och, shoqollar kabi qichqiradi va yig'laydi tuyaqushlar kabi (Metropolitan Entoni Sourozh. Masih pelikan kabi bo'ldi, vayronalarda boyo'g'li kabi bo'ldi (Avliyo Nikolay) serb).

Jinlar, xuddi uchurtmalar kabi, himoyasiz qalbga zarba berishadi bir odamning shu (Muqaddas Alpinist Nikodim, Metropolitan Macarius). Kor-Shun - yirtqich qush. Ushbu metaforada bu qushning mulki (yirtqichlik) jinlarga va insonning himoyasiz ruhiga o'tadi va aynan shu jinlarning o'ljasidir. Zoomorfik metafora talabi tushuntiriladi inson ma'lum bir haqiqatni belgilashi kerakligi chiziqlar, ularga xos xususiyatlar va eng ifodali tarzda bu bo'lishi mumkin hayvonlar tasvirlari orqali amalga oshirish. Meteorologik modelda ramkalar "ve- ter" va uyalar "kuchga qarab shamol", "shamolga qarab issiqlikning namoyon bo'lish darajasi bo'yicha ko'priklar", "shamol hamrohligi yomg'ir"; "atmosfera namligi" ramkasi: "yomg'ir" bo'shliqlari, "bulutlilik", "atmosferadagi elektr hodisalari". Uyushma zanjir sifatida faol xotira, uning bo'g'inlari ramkalar va slotlardan koeffitsientlar. Avval yog'ingarchilik, keyin ob-havo o'zgarishi, iqlim o'zgarishi. Bunday pastki chiziqlar qatori bu noxush hodisalar o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi, lekin ko'proq bo'lgan boshqa hodisalarning natijasidir umumiy xarakter. artefakt modeli. Turli xil kontseptual sohalardan, jismoniy va aqliy mehnat natijalarini aks ettiruvchi bir kishi, tadqiqot davomida ikkita soha aniqlandi, qaysi diniy majoziy kengayish manbai bo'lgan yangi soha. Bular "Uy" va "Mexanizm" tushunchalari. uy

tushunchasi inson ongidagi eng muhimlaridan biridir. Bu bir qancha sabablar bilan izohlanadi. Uy eng tabiiy, qulay uydir. inson mavjudligining mustahkamlangan doirasi. Har bir inson intiladi uyga shoshiladi (ishdan keyin, xizmat safaridan keyin). Bu uning ichida Uyda bo'lsa, u o'zini xavfsiz his qiladi. Kontseptual soha

"Uy" tuzilgan bo'lib, unda ramkalar va uyalar mavjud javdar inson manfaatlari sohasida. "Uy, bino, inshoot" ramkasi: uyalar: "quruvchi- stvo", "bino inshooti", "binolarning turlari", "oldingi binolarni yo'q qilish.

ma. Cf.: Masihdan voz kechish va zino bilan zino qilish inson va Xudo o'rtasida devor qo'ying, u orqali yaqin va mehribonlarga, hatto azizlarga ham ibodat qilish qiyin kuchukchalar (deakon Andrey Kuraev). Eshik kirish va chiqishga imkon beradi, ayni paytda u tashqi o'rtasidagi chegara hisoblanadi dunyo va ichki va tashqi dunyo ta'siridan himoya qilish.

Baxtga boradigan yo'l uy qurishga o'xshaydi - g'isht g'isht g'isht biz o'z baxtimizni quramiz (ruhoniy Konstantin Parkhomenko). a.da qurish g'oyasi berilgan metaforik so'zning qo'llanilishi ijobiy rangga ega: qurilish - porloq kelajakka umid, baxt.

Oila "odamlar dushmani" bo'lgan . hujum qilishdan charchagan qal'adir (Ark. Gennadiy Nefedov). Odamlar uchun oila asr, uni tashqi salbiy ta'sirlardan himoya qiladigan qal'a ta'siri, muammolardan, baxtsizliklardan. Bog'lovchi component birlamchi va majoziy ma'nolari, himoyalovchidir qal'a funktsiyasi. Ma'bad, cherkov shunchaki mo'ljallangan bino emas ilohiy xizmatlar va diniy marosimlarni bajarish uchun mo'ljallangan dov va Xudo yashaydigan joy, ma'baddagi hamma narsa atmosfera bilan to'yingan ilohiy, yashirin, baland to'da. Oila - bu ma'bad.

Ular Xudo haqida bilishlari kerak, oila kichik cherkovdir (Ark. Jon Krestyankin).

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Карасик В. И. Религиозный дискурс // Языковая личность: проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики. — Волгоград, 1999.
2. Бобырева Е. В. Религиозный дискурс: ценности, жанры, стратегии (на материале православного вероучения): автореф. дис. … канд. фил. наук. — Волгоград, 2007.
3. Иванова Е. В. Архетип апокалипсиса и его вербализация в текстах СМИ // Политическая лингвистика. №4(42). 2012. С. 184—188.
4. Кожемякин Е. А. Дискурсный подход к изучению институциональной культуры. — Белгород : БелГУ, 2008.
5. Кондратьева О. Н. Концепт «душа» в политическом дискурсе (к истокам формирования концепта) // Лингвокультурология. №5. 2011. С. 43—53.
6. Subxonova, M. (2022). LINGVOMADANIY BIRLIKLARNING DOSTLIK HAQIDAGI INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARIDA

IFODALANISHI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz)*, *23*(23). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8213

7. Otabekovna, S. M. . (2022). Comparative Analysis of Proverbs and Sayings in English and Uzbek Expressing Youth and Senility. *Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT*, *2*(5), 114–119. Retrieved from https://literature.academicjournal.io/index.php/literature/article/view/360

8. Subxonova, M. (2022). Роль языка и культуры в лингвокультурологическом анализе английских и узбекских пословиц. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz)*, *8*(8). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/5895

9. Zokirova, N. (2022). МЕТАПОЗНАНИЕ И ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА МЕТАКОГНИТИВНЫЕ СПОСОБНОСТИ В ПЕРЕВОДЕ . ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 22(22). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8056

10. Chorikulovna, M. Y. (2022). Syntactic and semantic analysis of word combinations in the English and Uzbek languages. Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT, 2(5), 199-206.

11. Sirojova, Z. (2022). Functional Study of Syntactical Relations of Compound Sentences in Uzbek Linguistics. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 22(22). извлечено от http://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8069

12. Mehmonova Y. C. Lexical And Grammatical Collocations in the English Sentences //Eurasian Research Bulletin. – 2022. – Т. 8. – С. 43-47.